

Vijf jaar vooruitkijken

Tekst: dr. W.H.Th. Moehn

Een wetenschappelijk instituut als het Cornelis Graafland Centrum heeft een beleidsplan nodig, waarin de te verwachten output in de vorm van publicaties en/of studiedagen verantwoord wordt. Wie investeert in onderzoek, moet ook weten wat hij de komende jaren kan verwachten.

Dankbaar kijken we terug op de Cornelis Graaflanddag die ondanks de crisis op 7 oktober gehouden kon worden in de Grote Kerk te Hilversum. Wat was het een aangename ervaring om elkaar fysiek te ontmoeten, met elkaar de theologie te beoefenen en de gesprekken voort te zetten tijdens de goedverzorgde lunch. Programma's als Zoom en Teams kunnen wel iets ondervangen, maar een ontmoeting van aangezicht tot aangezicht gaat daar ver bovenuit.

Vijffarenplan

's Middags zijn we in subgroepen uiteengegaan en de leden die zich bezighouden met het themaveld Ecclesiology en belijdende teksten hebben de ontmoeting benut om een vijffarenplan op te stellen voor de jaren tot en met 2025. Je vraagt je wel af hoe we tijdens het eerste lustrum – onder het voorbehoud van Jakobus – terug zullen kijken op die bijzondere samenkomst midden in de coronacrisis. Terugkijken en herinneren zijn belangrijke woorden voor de subgroep waaraan vooral kerkhistorici deelnemen. Bij de recente herdenking van de Nationale Synode van Dordrecht is ook aandacht geschonken aan de wijze waarop in 1718/19, 1818/19 en 1918/19 de Synode herdacht is. Hoe heeft men in de toenmalige context de besluiten van de Synode gewaardeerd? Hoe heeft de eigen tijd (mede) kleur gegeven aan de herdenking?

Drie momenten

Voor de komende vijf jaren hebben we in ieder geval drie momenten gemarkeerd, waaraan we aandacht willen schenken. Volgend jaar is het in oktober precies 450 jaar geleden dat in Emden de eerste synodevergadering plaatsvond die beschouwd kan worden als een nationale synode. In 1574 werd de eerste provinciale synode te Dordrecht gehouden – in 2024 is dat eveneens 450 jaar geleden. Het derde moment hoort bij het recentere verleden. Op 7 december

Het Cornelis Graafland Centrum wil volgend jaar aandacht schenken aan de nationale synode te Emden (stad op de plattegrond). In oktober is het 450 jaar geleden dat de eerste synodevergadering plaatsvond.

2025 zal het 75 jaar geleden zijn dat de eindstemming voor de Hervormde Kerkorde plaatsvond. Op verschillende manieren zijn de besluiten die toen genomen zijn van betekenis geweest voor de manier waarop we nu kerk zijn.

Emden

De afgevaardigden hebben een lange reis moeten maken om zich in oktober 1571 present te kunnen melden in Emden. Het verst verwijderd waren de gemeente te Arras in het zuidwesten en de gemeente te Heidelberg in het zuidoosten – hemelsbreed vanuit beide plaatsen ruim 450 kilometer naar Emden. Voor de regeling van het algemene kerkverband oriënteerden de afgevaardigden zich op Genève en de Franse kerkorde van 1559. De 'synode' vormde een instrument dat zowel de eenheid van de kerk als de gemeenschap van de gemeenten onderling moest waarborgen.

Een aangelegen punt vormde verhouding tussen kerk en overheid. Tot op de dag van vandaag ervaren we de gevoeligheid van deze relatie. Tijdens de coronacrisis is duidelijk geworden hoe deze relatie, gegeven de nieuwe vragen die zich aandienen, opnieuw gearticuleerd moet worden.

Waar het gaat om de viering van het avondmaal kijken we nu met andere ogen naar de bepalingen, omdat het niet verantwoord is te dicht naast elkaar te zitten. Wie kennisneemt van de bepalingen van deze synode, wordt verrast door de souplesse waarmee men gereageerd heeft op vragen vanuit de plaatselijke gemeenten. Waar het gaat om het brood, mag geen ouwel gebruikt worden, maar gewoon brood dient gebroken te worden, 'Maer staende ofte sittende 't Nachtmal te ontfanghen, oordeelen wy middelmatigh te zijn. Derhalven sullen die Ghemeenten sulck eene wijze ghebruycken, die hen de aldergheleggenste dunckt te zijn.' ■

Dr. W.H.Th. Moehn is bijzonder hoogleraar Geschiedenis van het gereformeerd protestantisme vanwege de Gereformeerde Bond aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU - vestiging Amsterdam).